PERE CAMPRUBÍ I GARCIA

Algunes consideracions sobre la joventut rural

EL MEDI RURAL, definit com a espai de convivència i de relacions socials, viu importants transformacions estructurals, la dinàmica de les quals està parcialment condicionada per la llarga i encara inacabada crisi que vivim les societats occidentals. Tots aquests processos transformadors, de naturalesa molt heterogènia, afecten de manera més evident els sectors juvenils del medi rural.

D'aquest primer paràgraf, vull destacar-ne l'ús de l'adverbi «parcialment», el qual introdueix un alt nivell d'ambigüitat en la frase inicial. Aquesta deliberada ambigüitat esdevé inevitable ja que, si, d'una banda, és cert que el llarg període de crisi ha afectat també el medi rural i el sector agrari, de l'altra també ho és que l'impacte no ha estat el mateix que en el medi urbà o periurbà i en els sectors industrials i de serveis. Així, els nivells de desocupació són superiors en aquests dos sectors productius que en el sector primari (1), mentre que la taxa de fracàs escolar en l'accés a l'ensenyament secundari és més de dues vegades superior entre els joves rurals que no pas en el conjunt de la població juvenil del país (capítol III a (2)).

Una altra deliberada imprecisió està en el substantiu «crisi». En realitat no n'és una, sinó moltes. Així, hi ha una crisi tecnològica que, amb el seu salt endavant, afavoreix el desenvolupament de l'ús de l'energia nuclear, de la investigació espacial i de la informàtica. Hi ha, paralel·lament, les crisis de valors socials i personals, evidenciades, entre altres signes, per l'èxit de l'heterodòxia de l'Elvis Presley i dels Beatles

ELS JOVES AL MÓN RURAL: UNA POSSIBILITAT DE FUTUR?

i, en un altre context, per l'impacte del Concili Vaticà II; tot això va tenir un apoteòsic final en l'anomenat «Maig del 68». També hi ha una altra crisi, l'econòmica, derivada de l'encariment sobtat de l'energia, en la qual encara estem submergits.

D'aquesta relació resumida i simplificada, vull extreure'n un petit comentari, útil per al propòsit d'aquest apunt. Les convulsions originades al llarg de les diverses crisis van originar en el terreny superstructural i entre altres coses, la Llei General d'Educació de 1970. Es pretenia impulsar uns sistemes més vius d'ensenyament i alhora orientar una bona part de la nostra població juvenil cap als ensenyaments professionals. Doncs bé, ni la pretesa renovació pedagògica ni la buscada reconversió tecnològica no van arribar als joves rurals amb la mateix intensitat que als nois dels centres urbans. És ara, al cap de més de deu anys, quan ens plantegem el què i el com de l'escola rural o per què la Formació Professional Agrària encara no té un model definit, no tan sols a Europa, sinó en un país com Espanya, en el qual trobem fins a tres models diferenciats segons quina comunitat autònoma s'analitzi. O sigui que, tornant al principi, al medi rural hi ha canvis, però tenen una dinàmica pròpia, en part («parcialment») condicionada pels trasbalsaments socials, els quals convulsionen més intensament la societat urbano-industrial que la societat rural.

Justificades les imprecisions i ambigüitats de les quals és impossible de fugir quan es tracta d'un medi tan heterogeni i complex com el rural, passarem a

LA MECANITZACIÓ DEL CAMP, L'ALLEUJAMENT DE LES FEINES, LA FUGIDA DEL MÓN URBÀ I INDUSTRIAL POT MENAR A UNA REDESCOBERTA DEL MÓN RURAL

fer algunes consideracions sobre els canvis estructurals que aquest medi viu avui i comentarem el paper que hi tenen els joves.

En primer lloc, cal aclarir que en el món rural, des de la perspectiva d'ajuts econòmics, es considera jove aquell ciutadà que encara no ha complert 35 anys. Aquesta consideració esdevé molt important perquè moltes vegades els estudis sociològics no arriben a esbrinar els comportaments, aspiracions i situacions dels sectors de població rurals propers a l'esmentat límit, mentre que, d'altra banda, el sistema d'ajuda financer als pagesos marca aquella edat com la divisòria entre els considerats joves a aquest efecte i els que ja no ho són.

Així, doncs, nosaltres fins ara només hem trobat un estudi sociològic sobre la població rural que tingui en compte aquest matisació sobre el límit legal i, en conseqüència, quan parlarem dels efectes dels canvis estructurals en el medi rural sobre els joves ens referirem, quasi sempre, a estudis sobre poblacions de menys de 30 anys.

canvis tecnològics

Feta aquesta precisió, passem a fer un breu repàs sobre els canvis tecnològics en el món rural i el paper que hi correspon als joves.

L'existència de mercats internacionals cada dia més competitius, igual com una demanda interior progressivament diversificada i amb creixents exigències de qualitat han imposat al sector agrari grans esforços en la innovació i adaptació tecnològica

Nogensmenys, ha quedat clar, sobretot en els països del Tercer Món, que no tot es resol tenint més bones llavors ni multiplicant els tractaments fito-sanitaris, ni augmentant l'aplicació d'adobs o el parc de maquinària agrícola. Al final de tot procés agrari hi ha, inevitablement, el factor humà.

Des de fa uns quants anys s'ha evidenciat que són precisament els joves que són portadors de bona part de les innovacions que s'introdueixen dia a dia en el nostre camp. El treball d'en García Ferrando mostra que, percentualment, els joves són dues vegades més innovadors que els pagesos d'edat superior a 50 anys. Els joves, doncs, esdevenen el motor dels canvis tecnològics que tan a poc a poc arriben al nostre camp.

Però si bé l'edat és un factor que està correlacionat positivament amb el comportament innovador d'un pagès, n'hi ha d'altres que també ho estan. D'aquests, només vull destacar-ne un: el nivell educatiu. En el ja citat estudi d'en García Ferrando, queda palesat que quasi el 60 % dels pagesos amb conductes innovadores tenen estudis secundaris o superiors.

Hom podria pensar que els estudis secundaris (o superiors) a què es refereix aquest autor estan relacionats amb l'agricultura. Doncs sembla que no és així. Al capítol II de l'estudi de González, de Lucas i Ortí, queda evidenciat que la majoria de joves que segueixen estudis secundaris cursen els de caràcter general i que són pocs els que estudien Formació Professional de 2n grau. Però hi ha més dades sorprenents: dels joves que segueixen la FP de segon grau, la majoria ho fan en especialitats no agràries.

La minsa presència de la FP Agrària de 2n grau qüestiona la validesa d'aquesta mena d'ensenyament en el món rural.

Encara que en la corresponent discussió de l'esmentat Congrés s'arribés a la no unànime conclusió de continuar donant suport al model de FP Agrària que tots coneixem, és clar que els dèficits estructurals que pateix aquesta especialitat són molt més acusats que en les altres especialitats de l'ensenyament professional de nivell secundari. Posem-ne dos exemples. El primer consisteix a recordar que des de fa més de quinze anys hi ha escoles d'estiu per als professors de nivell secundari que volen actualitzar els seus coneixements pedagògics i tècnics, a l'hora de poder intercanviar la seva experiència amb la d'altres col·legis; doncs bé, fins l'any 1985 això no ha estat possible als professors de FP Agrària, els quals ho han pogut fer a la Granja-Escola «Torre Marimon» que la Diputació de Barcelona té a Caldes de Montbui. El segon exemple també és clar: els Instituts de Ciències de l'Educació publiquen regularment llibres sobre l'ensenyament tecnològic al nivell secundari; nosaltres encara no n'hem trobat cap de pensat per matèries tecnològiques agràries.

Podem concloure, doncs, que:

— els canvis tecnològics han arribat a

la societat rural més tard que a la societat urbano-industrial;
— els joves rurals són els agents que assumeixen les innovacions de forma clara i significativa, i en són alhora els transmissors; i
— aquest comportament dels joves està correlacionat positivament, entre altres factors causals, amb el seu nivell educatiu, encara que no sigui la formació agrària la que predomini entre la població rural jove.

atur i qualitat de vida

És obvi que les taxes d'atur d'un estrat social condicionen les seves cotes de qualitat de vida. Nogensmenys, la correlació no és directa: només cal recordar que, per exemple, fa cinquanta anys el nivell de vida de la nostra pagesia era tercermundista mentre hi havia plena ocupació.

Han estat la introducció de maquinària i l'anteriorment al·ludida competitivitat per nous mercats que han promogut l'atur que hi ha al nostre camp.

Abans, al principi d'aquesta nota ja hem comentat que les taxes d'atur al sector agrari són inferiors a les dels altres sectors productius (1); segurament això és així perquè l'explotació familiar possibilita que passin desapercebudes grans quantitats de persones que a les àrees geogràfiques en les quals la propietat de la terra afavoreix que hi hagi masses importants d'assalariats agraris (1, capítol III a (2)) estarien sense feina.

En relació amb la qualitat de vida, en principi hem de dir que aquest concepte és molt difícil de definir, ja que té uns clars components ideològics lligat com està a una escala de valors.

Així, la consciència de la pròpia qualitat de vida que té qualsevol ciutadà no es remet només a una determinada vivenda, a uns equipaments concrets, a unes condicions de treball, a un estat de conservació del medi, sinó també a la seva pròpia i intransferible experiència vital i a les necessitats sentides (reals o idealitzades) atès un model ideal de qualitat de vida.

Tornem, doncs, a trobar-nos enfront d'un concepte en el qual es barregen elements objectivables i d'altres que no ho són gens, la qual cosa introdueix necessàriament un alt grau d'imprecisió.

Pel que fa a la qualitat de vida de la nostra població rural, ens hem de remetre a un estudi elaborat pel Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo.

D'aquest estudi se'n desprèn que la població rural sent una major insatisfacció pel que fa als temes relacionats amb el lleure a qualsevol edat i també pels serveis sanitaris (assistencial i de farmàcia). Malauradament en molts casos no és que funcionin malament, sinó que senzillament no n'hi ha.

De nou, el jovent mostra uns índexs superiors de preocupació per la mancança d'aquests serveis que no la població adulta.

associacionisme

En aquest darrer apartat ens volem fer ressò de la positiva incidència que ha tingut la pràctica cooperativista en el nostre camp, ajudant a vertebrar-lo i que es prengui consciència entre la ruralia respecte als seus problemes.

Hi ha un alt grau de satisfacció entre els qui formen part d'una cooperativa (de producció, de comercialització o de transformació); això fa que la meitat dels qui no hi estan integrats en siguin partidaris (capítol X a (2)).

El paper vertebrador del cooperativisme agrari encara no està palesat pels sindicats ni, molt menys, pels partits polítics; aquests darrers compten amb molt pocs afiliats a les zones rurals.

És possible que el vell conflicte entre partidaris de les Cambres Agràries i els partidaris d'organismes de serveis per als pagesos hagi polaritzat i dividit en dos blocs difícilment reconciliables la nostra pagesia. Aquest conflicte té l'avantatge que promou el debat i demostra qui és qui en el nostre camp.

Ens tornem a trobar que els joves rurals són els protagonistes de la major part d'iniciatives associacionistes que es generen al nostre camp.

algunes consideracions finals

En els darrers temps han aparegut diverses publicacions que tracten sobre l'objecte d'aquesta nota; hom pot trobar-ne una petita però representativa mostra a la bibliografia que segueix aquests darrers paràgrafs.

Per la pròpia naturalesa d'aquesta nota, no podem entrar en l'enorme complexitat del problema successori, molt important per tal d'assegurar l'assentament de la joventut en el camp. En relació amb aquesta qüestió, hom pot trobar dades sobre aquesta problemàtica (9) i sobre l'opinió que en tenen els mateixos joves (capítol VI i VII a (2)) en les referències bibliogràfiques aquí indicades.

Només ens queda ressenyar la conveniència de canviar, o més ben dit, de variar els models d'ajut públic i assistència al sector agrari. Aquests models es basen massa en polítiques de renda, d'augment de productivitat o de millora de l'estructura de l'explotació.

Potser, sense deixar de banda aquests aspectes tan primordials, caldria atendre noves polítiques relatives a equipaments i, sobretot, la creació de llocs de treball no agrari en el món rural.

Així, es comença a parlar amb certa insistència dels processos de desenvolupament endogen a partir de les potencialitats pròpies que ofereix el sector primari i considerant, a més, les aportacions que hi facin les activitats artesanals, turístiques, comercials, agroindustrials (10). En el núm. 18 de la *Revista de estudios de juventud* es presenten uns quants projectes d'aquesta mena, en els quals hom pot veure que els joves aconsegueixen tenir una ocupació no necessàriament agrària sense deixar el medi en el qual han nascut.

Aquest plantejament també el trobem a la CEE, la qual dóna suport a aquest nou model de desenvolupament integral rural de naturalesa endògena per mitjà de les línies de subvenció FEDER.

Finalment, cal insistir en la necesitat que les institucions públiques segueixin mostrant interès i dedicant recursos a estudiar, conèixer i facilitar solucions a la problemàtica de la nostra ruralia i de la seva joventut.

Desitgem, doncs, que les iniciatives d'estudi d'aquests problemes no s'acabin amb l'Any Internacional de la Joventut.◀

PERE CAMPRUBÍ I GARCIA, Bióleg,
Cap del Servei d'Agricultura i Ramaderia.

REFERÈNCIES I BIBLIOGRAFIA

ESCUDERO ZAMORA, G. 1985. «Ocupación y desempleo en la juventud rural». *Revista de estudios de juventud*, núm. 18. Ministerio de Cultura. Madrid.
GONZÁLEZ, J.J.; DE LUCAS, A. Y ORTÍ, A. 1985. *Sociedad rural y juventud campesina. Estudio Sociológico de la Juventud rural.* Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación. Madrid.
IV JORNADES D'ESCOLA RURAL. 1984. Institut Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona. Barcelona.
SUBIRATS, M. 1984. «L'escola rural a Catalunya». *Els joves al camp*. Núm. 2 de la col·lecció Materials de Joventut. Diputació de Barcelona. Barcelona.
CARABAÑA MORALES, J. 1985. «¿Tiene la escuela rural que formar alumnos rurales?» *Revista de estudios de juventud*, núm. 18. Ministerio de Cultura. Madrid.
Actas del 1.er Congreso Nacional sobre difusión de tecnología y desarrollo de recursos humanos en el medio rural (en premsa). 1984. Granada.
GARCÍA FERRANDO, M. 1977. *La innovación tecnológica y su difusión en la agricultura española*. Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación. Madrid.
ALVIRA MARTÍN, F. LOZANO YERON, C.: MONTAÑEZ BERNAL, P.; VILLANUEVA GARCIA, S. 1982. *La calidad de vida en España*. Serie Monografías, núm. 17. Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo. Madrid.
PEIX, A. 1984. «El relleu generacional a l'explotació familiar agrària». *Els joves al camp*, núm. 2 de la col·lecció Materials de Joventut. Diputació de Barcelona. Barcelona.
MAURI MAJÓS, J. 1985. Juventud y medio rural. *Revista de estudios de juventud*, núm. 18. Ministerio de Cultura. Madrid.